

Movzu 12

Biznesin planlaşdırılması

Strateji planlaşdırmanın məhiyyəti

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində strateji planlaşdırma və idarəetmə məsələləri böyük aktualıq kəsb edir. Müəssisənin strateji inkişaf planlarının işlənilib hazırlanması menecerlərinin ən ümdə vəzifələrindən birinə çevrilmişdir. Bu planlaşdırma prosesi şirkətin məqsəd və vəzifələrinin konkretləşdirilməsi, onların vaxt baxımından icrası, resursların bölüşdürülməsi, perspektiv meyillərin müəyyənləşdirilməsi və səmərəli nəzarətin yaradılmasını əhatə edir.

Business Strategy

Biznesin strateji planlaşdırılmasının ümumi və spesifik elementləri

- Rəqabətin strategiyası və taktikası seçilir
- Zəruri material və əmək resurslarının qiymətləndirilməsi
- Sistem tədbirlərin hazırlanması və reallaşdırılması

Strateji planlaşdırmanın əsas funksiyaları

- Müəssisənin əsas problemlərini özündə əks etdirir
- Daha detal planlaşdırma və cari qərarların qəbulu üçün çərçivə yaradır
- Planlaşdırmanın digər növləri ilə müqayisədə daha uzunmüddətlidir
- Müxtəlif dövrlərdə müəssisənin fəaliyyətinə ahənglik və daxili birlik

Strateji Planlaşdırmanın Üstünlükləri və Prosesi

Strateji Planlaşdırmanın Üstün Cəhətləri

- Məqsəd və vəzifələrin konkretləşməsi
- Onların vaxt baxımından icrası
- Resursların bölüşdürülməsi
- Perspektiv meyillərin müəyyən edilməsi
- Səmərəli nəzarətin təşkili

Planlaşdırma Prosesinin Ardıcılığı

1. Məqsədin formalaşması
2. Problemin öyrənilməsi
3. Alternativin seçilməsi
4. Planlaşdırma vəzifələrinin irəli sürülməsi
5. Planın hazırlanması
6. Proqnozlaşdırma, qiymətləndirmə
7. Plan qərarlarının qəbul edilməsi, icraçılara çatdırılması
8. Həyata keçirilməsi və kənarlaşmaların müəyyən edilməsi

Strateji Planlaşdırmanın 5 Konsepsiyası

- Bazarın seqmentasiyası
- Məqsədli bazarların seçilməsi
- Bazara çıxış metodlarının seçilməsi
- Marketing metodunun və vasitələrinin seçilməsi
- Bazara çıxış müddətinin seçilməsi

Müəssisənin perspektiv inkişafına altı yanaşma

1. **K.Endryusun yanaşması** – Təşkilatın hazırkı vəziyyətinin onun daxili potensialının və xarici mühitin inkişaf meyilinə uyğunlaşdırmaq vasitəsilə təşkilatın gələcək vəziyyətinin müəyyən edilməsi
2. **M.Porterin yanaşması** – Lider öz təşkilatının məqsədli vəziyyətini görməyi bacarmalıdır
3. **Bennis və Neymusun yanaşması** – Lider öz təşkilatının məqsədli vəziyyətini görməyi bacarmalıdır
4. **K.Proalad və Q.Xmelin yanaşması** – Təşkilatın məqsədli vəziyyəti fərqli qabiliyyətin təzahür etdiyi vəziyyət kimi
5. **Səmərəli inkriminalizm** – Təşkilatın məqsədli vəziyyəti təşkilati böhranın imtina olunması kimi
6. **Liderin arxasınca qaçmaq** – Təşkilatın məqsədli vəziyyəti sahə liderinin vəziyyəti kimi

Strateji Planlaşdırma Modelləri

"Bazarın – bazarda payın artması tempi" tipli model (BCG modeli)

Təşkilatın vəziyyəti bazarda fəaliyyət göstərən bütün qalan təşkilatlarla nisbətən mövqələşir.

"Bazarın (sahənin) cəlbediciliyi – şirkətin rəqabətqabiliyyəti" tipli model (GE/Mckinsey, Shell/ DPM) modeli

Təşkilatın vəziyyəti bazarda onun güclü tərəflərinin nisbi qiymətləndirilməsini həmin bazarın perspektivinin nisbi qiymətləndirilməsi ilə əlaqələndirmək yolu ilə mövqələşir.

"Bazarın (məhsulun həyat tsiklinin) təkamül mərhələsi – şirkətin rəqib vəziyyəti" tipli model (Xofer-Şendel, ADL modeli)

Təşkilatın vəziyyəti bazarın təkamül mərhələsindən (yaxud məhsulun həyat tsikli mərhələsindən) asılı olaraq rəqiblərə nisbətən onun mövqeyinin qiymətləndirilməsi nəticəsində müəyyən edilir.

Planlaşdırma Prosesinin Mərhələləri

Xarici və Daxili Mühitin Təhlili

Müəssisənin xarici və daxili mühitinin təhlili aparılır.

1

İşgüzar Mühitin Proqnozu

İşgüzar mühitin proqnozu tərtib olunur.

2

Bazarda Vəziyyətin Qiymətləndirilməsi

Bazarda müəssisənin real vəziyyəti qiymətləndirilir.

3

Fəaliyyət İstiqamətlərinin Müəyyənəşdirilməsi

Müəssisənin fəaliyyətinin əsas istiqamətləri və oriyentirləri, görünüşü, missiyası və məqsədi göstərilir.

4

Strateji Təhlil və Alternativlərin Formalaşdırılması

Strateji təhlil aparılır, xarici və daxili mühit amilləri müqayisə edilir, strategiyanın müxtəlif variantları formalaşdırılır.

5

Strategiyanın Seçilməsi və Planlaşdırılması

Alternativ strategiyalardan biri seçilir, strateji plan müəyyənəşdirilir və ortamüddətli proqramlar işlənilib hazırlanır.

6

Zəminlərin Müəyyənəşdirilməsi

Zəminlər müəyyənəşdirilir.

7

Strateji planının müəyyən edilməsi mərhələləri

Strategiyanın müəyyənləşdirilməsi:

- Vizion meydana gətirmə
- Missiya meydana gətirmə
- Uzaq ətrafın analizi (PEST)
- Yaxın ətrafın analizi
- Swot analizi
- Strategiyanı inkişaf etdirmək üçün alternativ layihələrin hazırlanması
- Strategiya alternativlərinin təyin olunması
- Strategiya alternativlərinin müqayisə edilməsi
- Strategiya seçim

Strateji Öyrənmə və Planlaşdırmanın Həyata Keçirilməsi

1

Strateji Öyrənmə

Sənədləşdirmə, təchizat hazırlama, təlim və ixtisaslaşdırma, təqdimat, strategiya izləmə, strategiyayı qiymətləndirmə, strateji "səbəb-nəticə" analizi, strategiyayı inkişaf etdirmək üçün alternativ layihələrdən ən optimalının seçilməsi, seçilən layihənin tətbiqi və buna uyğun təşkilatlanma.

2

Strateji Məqsədin Formalaşması

Biznesin strateji planlaşdırılmasının həyata keçirilməsinin ilk mərhələsi strateji məqsədin formalaşmasıdır.

3

Firmadaxili İmkanların Qiymətləndirilməsi

Növbəti mərhələ firmadaxili imkanların qiymətləndirilməsidir.

4

Xarici Amillərin Təhlili

Xarici amillərin təhlili və onların biznesə təsirinin nəzərə alınması da vacib mərhələdir.

5

Üstün Variantların Seçilməsi

Firmanın inkişafının üstün variantlarının seçilməsi də strateji planlaşdırmanın mühüm hissəsidir.

6

Reallaşdırma və Nəzarət

Reallaşdırmanın və nəzarətin qiymətləndirilməsi mexanizminin müəyyənləşdirilməsi də vacibdir.

7

Fəaliyyətin Məqsədi

Nəhayət, fəaliyyətin məqsədinin müəyyənləşdirilməsi də strateji planlaşdırmanın son mərhələsidir.

ON

Communication
order in integrated
education.

community
contributing
their fields.

VAL

- Collaborati
- Creativity
- Diverse Pe
- Empowerm
- Informed P
- Profession

MISSION

We help students to recognize the role of communication in effective engineering practice.

We create practices, programs and partnerships that enable students to become more confident and effective communicators, and thus, better engineers.

We collaborate with students, faculty and industry to develop discipline-specific communication instruction.

We foster and support integrity in student learning and communication practices.

We support research and professional development within our program.

Strateji Planının Əsas Elementləri

Missiya

Missiya – biznes növünü fərqləndirən məqsədin dəqiq xarakteristikasıdır.

Missiya – biznesin mövcud olması səbəbinin deklarasiyasıdır. Missiya – uzunmüddətli perspektivdə biznesə baxışdır, hansıki necə olmağa cəhd edir və kimə xidmət göstərir. Çox vaxt missiyanı biznesin məqsədi, fəlsəfəsi, dəyəri və prinsipi, yaxud sadəcə təsəvvürü kimi müəyyənləşdirmək olar.

Biznes-ideyasını Formalaşdırmaq

İstehlakçı üçün dəyəri olan faydalı işin yaradılmasının yeni üsulunu açmaq; Həmin faydalı işin yaradılmasını təmin edən xüsusi qabiliyyətlərin kombinasiyasını yaratmaq; Unikal formula yaratmaq, hansıki onun köməyiylə yaradılan faydalı işin dəyərində maksimum sahibkarlıq mənfəəti əldə edilsin.

Müəssisənin Biznesini İnkişaf Etdirərkən Seçdiyi Davranış İstiqamətləri

Müəssisə öz biznesini inkişaf etdirərkən bir sıra davranış istiqamətləri seçir. Bunlardan biri **biznesin aparılması ilə əlaqədar risklərin minimumlaşdırılmasına göstərişdir**. Digər istiqamətlər isə **həmin biznesin növündə müəssisənin üstünlüyünün təsdiqinə, həmin biznesin növündə müəssisənin lider mövqeyinin saxlanmasına və istehsal-kommersiya əməliyyatlarının nəticələrinin artırılmasına göstərişdir**.

Müəssisə həmçinin **bazarda müəssisənin seçki ekspansiyasına göstəriş, biznesin artımına göstəriş, itkilərin və qeyri-məhsuldar xərclərin minimumlaşdırılmasına göstəriş, biznesin ehtiyatlı ekspansiyasına, yaxud onun mümkün məhdudlaşdırılmasına göstəriş və bazarın inkişafına göstəriş** kimi davranış istiqamətləri də seçir.